

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

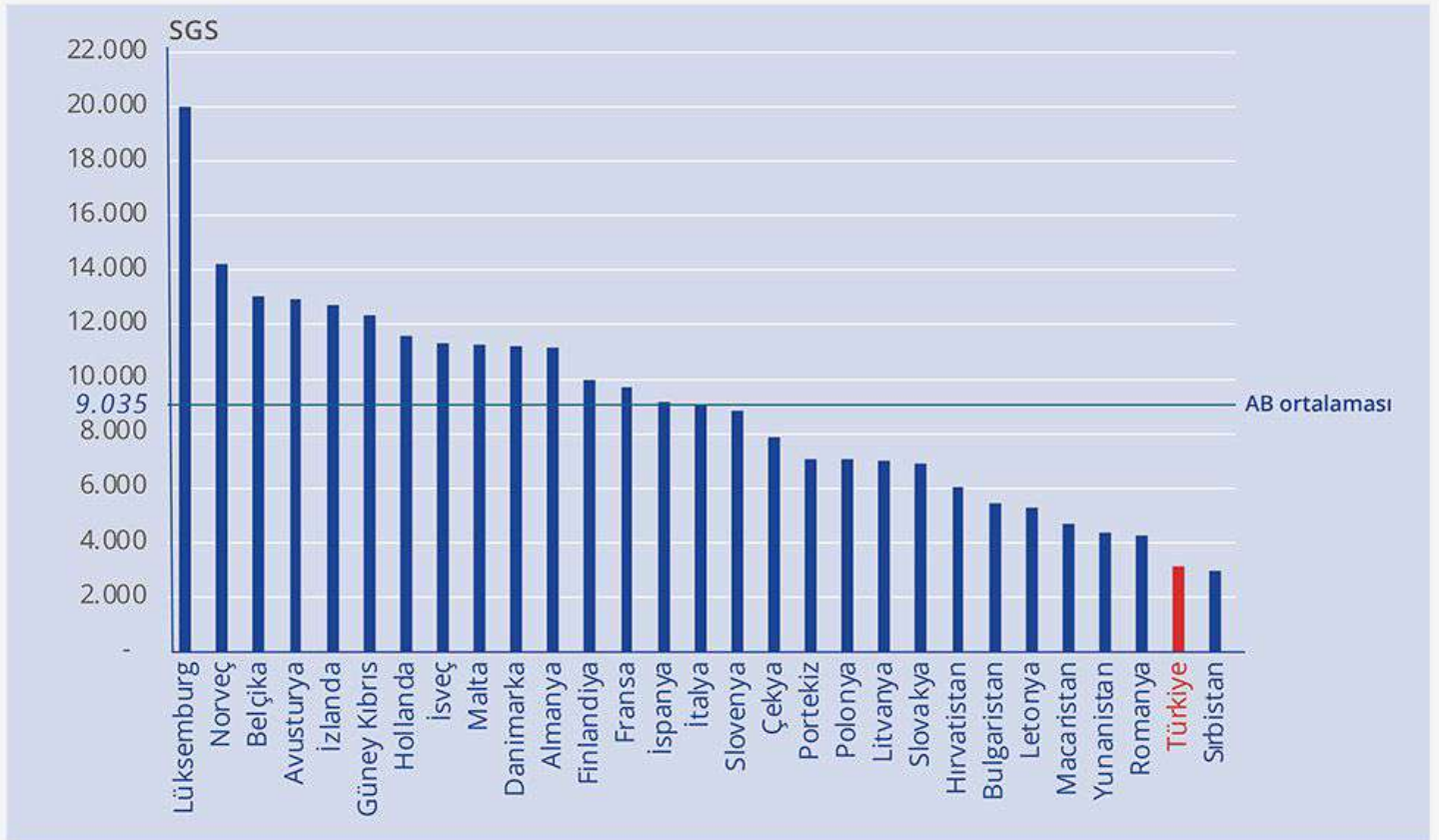
Türkiye’de Eğitim Harcamaları

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

- ▶ Uluslararası karşılaştırılabilir eğitim harcamaları verileriyle en son izleme yapılabilen yıl 2022'dir.
- ▶ Uluslararası belgeler, nitelikli ve kapsayıcı eğitim için kamu eğitim harcamalarının GSYH içindeki payının %4–6 olmasını tavsiye ediyor.
- ▶ OECD verilerine göre, birçok ülke %3'ün üzerinde kaynak ayırırken; Türkiye, %2,6 ile genel eğilimin altında kaynak ayıran ülkeler arasında yer alıyor.

Seçili ülkelerin kamu eğitim harcamalarının GSYH içindeki payı (%), 2022

Kaynak: OECD (t.y) verileri kullanılarak yazar tarafından hazırlandı.

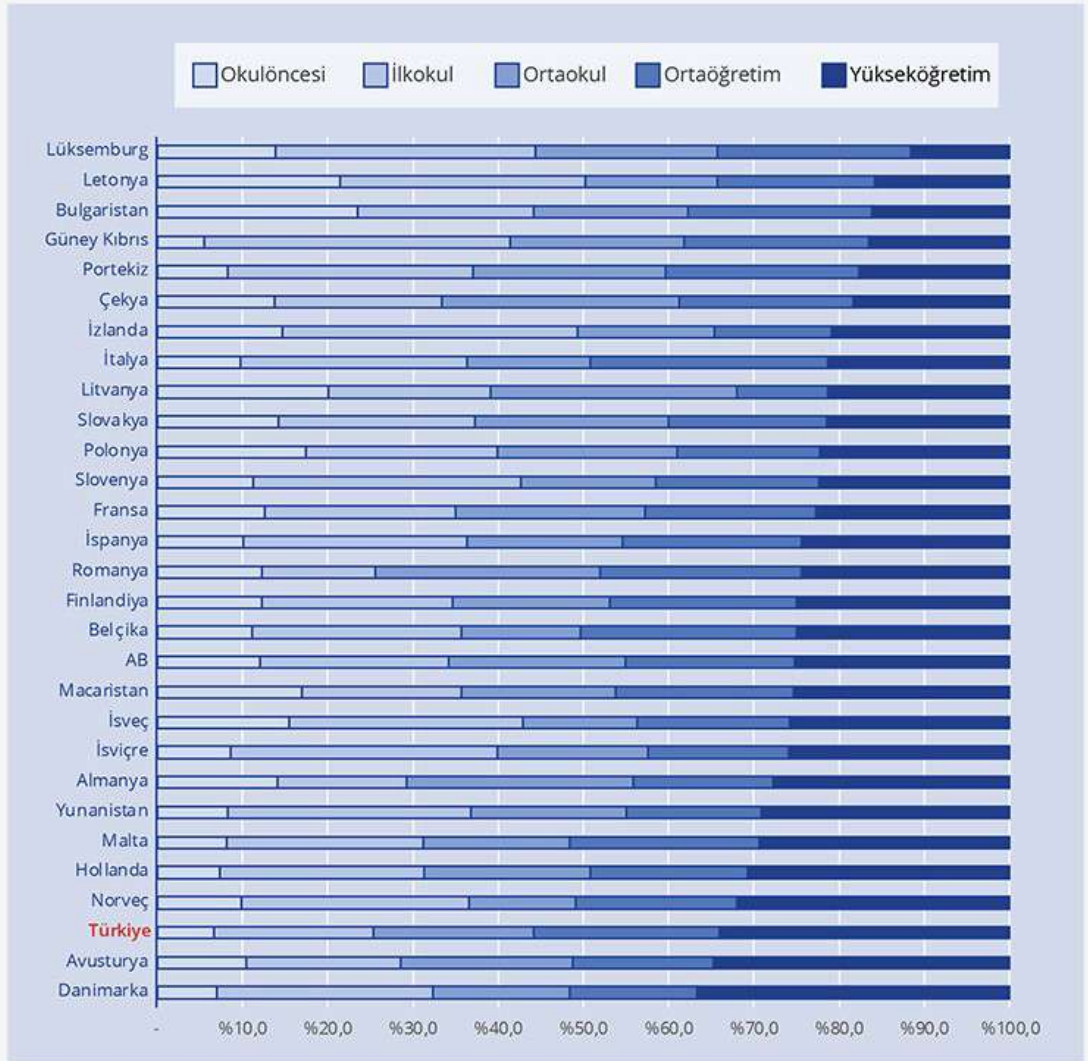
GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

- ▶ Araştırmalar, eğitime yapılan yatırımlarda en yüksek bireysel ve toplumsal kazanımın okulöncesi eğitimde olduğunu gösteriyor.
- ▶ Türkiye, kamu eğitim harcamalarından en az kaynağı okulöncesi eğitime ayırıyor.
- ▶ Türkiye’de eğitim harcamalarının 3’te biri yükseköğretime ayrılırken; her bir zorunlu eğitim kademesine daha az kaynak ayrılıyor.

Kademelere göre kamu eğitim harcamalarının dağılımı, % 2022

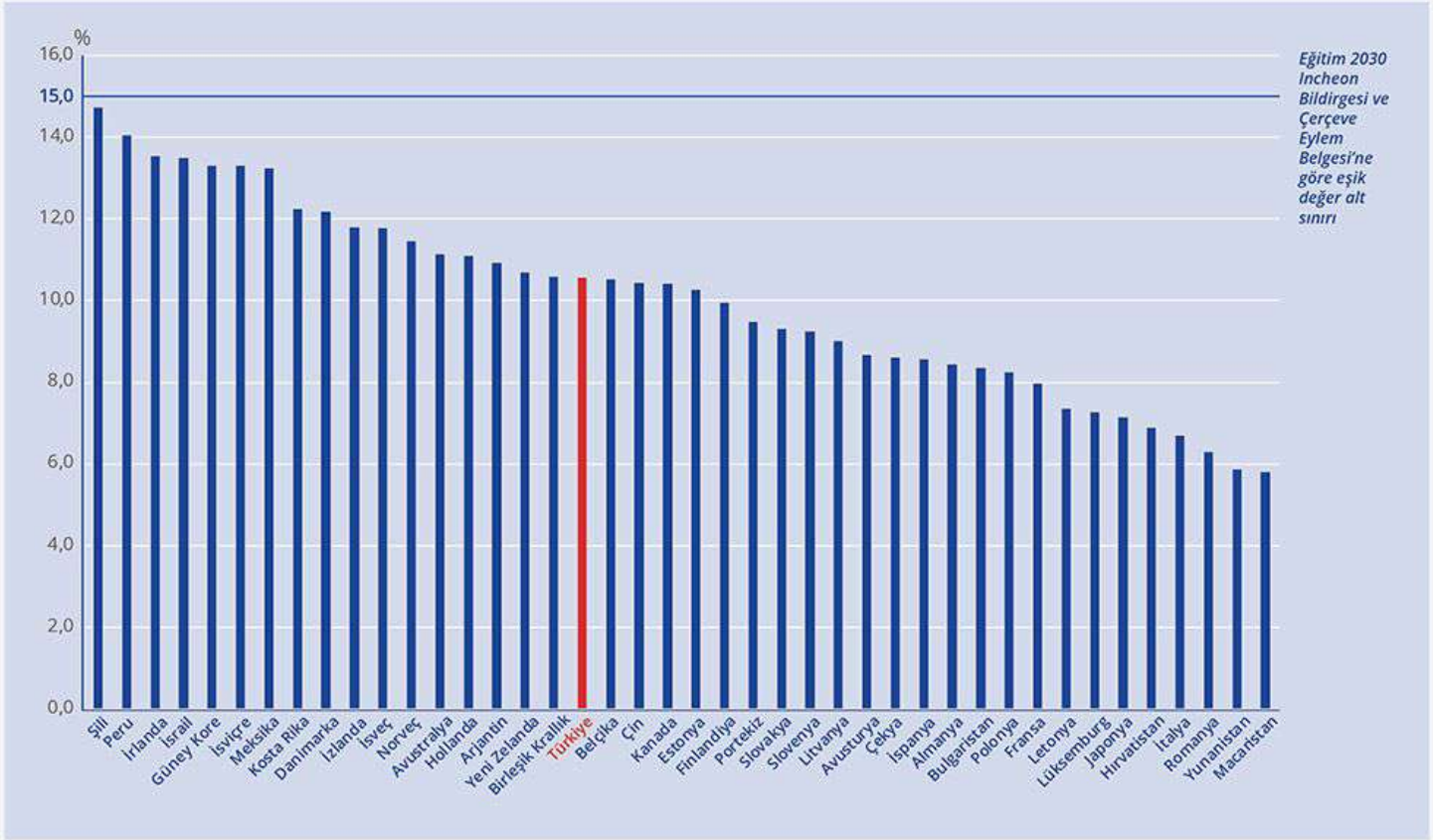
Kaynak: Eurostat (2024)
verileri kullanılarak yazar
tarafından hazırlandı.

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

- Uluslararası çalışmalar, kamu eğitim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payının %15–20 düzeyinde olmasını tavsiye ediyor. Ancak ülkeler eşik değerlerin altında kaynak ayırıyor.

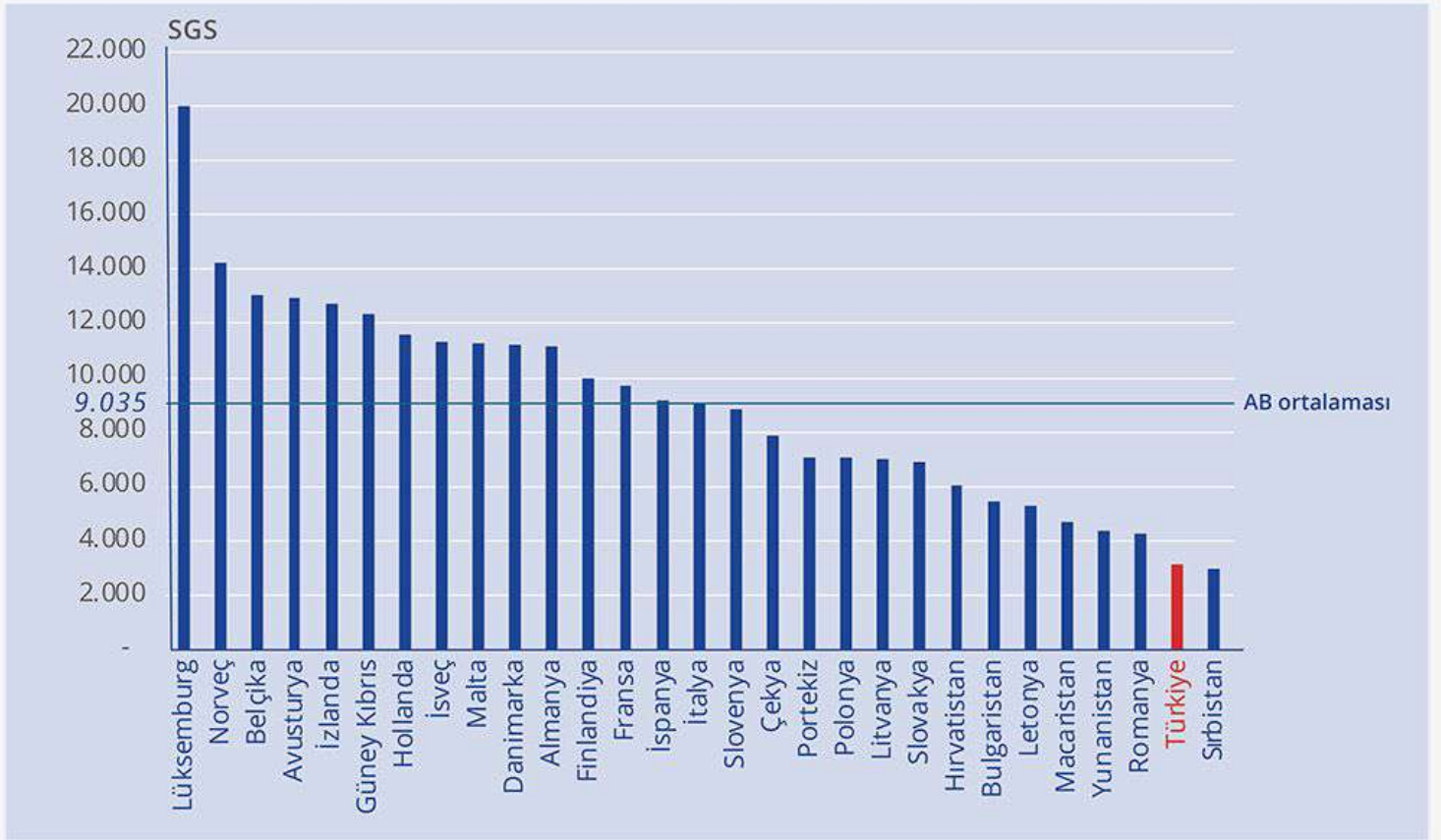
Seçili ülkelerde kamu eğitim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payı (%), 2022

Kaynak: OECD (t.y) verileri kullanılarak yazar tarafından hazırlandı.

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

- Türkiye, resmi okullara kayıtlı öğrenci başına yapılan kamu harcamalarında, alım gücüne göre AB ortalamasının yaklaşık üçte biri seviyesinde kaynak ayırıyor.

Ülkelere göre kamu kurumlarında tam zamanlı öğrenim gören* öğrenci başına yapılan harcama (SGS, 2022)

Kaynak: Eurostat (2024) verileri kullanılarak yazar tarafından hazırlandı.

* Okulöncesinden üniversiteye kadar öğrenim gören öğrenciler için yapılan ortalama harcamadır.

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

Türkiye için güncel verilere göre¹,

- 2023 yılında kamu eğitim harcamalarının GSYH içindeki payı %3,6 ve toplam kamu harcamaları içindeki payı %10 oldu.
- Eğitim harcamalarının %83,5'i kamu, %15,9'u özel, %0,6'sı uluslararası kaynaklar tarafından karşılandı.
- Türkiye'de kamu eğitim harcamalarının %7'si okulöncesi, %19,1'i ilkokul, %19,0'ı ortaokul, %21,4'ü ortaöğretim ve %33,5'i yükseköğretim düzeyine ayrıldı.
- Kamu eğitim bütçesi içinde MEB'in payı 2024 yılında %67,3 ve 2025'te %66,6 oldu.
- 2024 yılında eğitime ayrılan kaynakların GSYH içindeki payı %3,9'a yükselirken; 2025'te %3,5 seviyesine geriledi. Eğitime ayrılan kaynakların merkezi bütçeye oranı 2024'te %14,6; 2025'te %14,8 oldu.

¹ Uluslararası karşılaştırılabilir eğitim harcamaları verileriyle en son izleme yapılabilen yıl 2022'dir. Karşılaştırma amacı olmaksızın, Türkiye için güncel verilere yer verilmektedir.

Demografik fırsat penceremiz kapanmadan, insan kaynağımızın güçlenmesi için eğitime daha fazla kamu kaynağı ayrılmalıdır.

1. Nitelikli ve kapsayıcı eğitim için uluslararası belgelerde tavsiye edilen eşik değerlere ulaşacak şekilde **uzun vadeli ve kalıcı bütçe artışı planlanmalı ve uygulanmalıdır.**
2. Türkiye’de eğitim harcamalarında **hanehalkının yükü azaltılmalıdır.**
3. Özellikle okul öncesi ve zorunlu eğitim kademelerinde **öğrenci başına harcamalar** uluslararası ortalamaları yakalayacak şekilde artırılmalıdır.
4. **Sosyoekonomik eşitsizliklerin** eğitime olumsuz etkileri önlenmeli; kaynaklar adil, etkin ve verimli şekilde harcanmalıdır. Okulöncesi eğitim ve dezavantajlı okullardan başlayarak **ücretsiz ve sağlıklı yemek koşullarını sağlayacak modeller** geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
5. Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmalı ve yaygınlaştırılması için yeterli bütçe ayrılmalıdır.

GELECEĞİN DÜNYASINA HAZIRLANIRKEN EĞİTİMİN BÜTÇESİ

6. Eğitim ortamlarının geleceğin becerilerini kazandıracak ve afetlere dirençli şekilde güçlendirilmesi için fiziki ve dijital altyapıya yönelik sermaye yatırımları artırılmalıdır.
7. Deprem için ayrılan sermaye harcamalarının yanı sıra; okulöncesi eğitimin yaygınlaşması, yeşil dönüşüm, dijital altyapı ve atölye/laboratuvarlar için ayrılan kaynaklar da artırılmalıdır.
8. Türkiye’de kamu eğitim bütçesinin maliyet-etkili yönetilmesi için “Akıllı Yatırım” uygulamaları ortaya konmalı ve Türkiye’ye özgü modeller iş birlikleriyle hayata geçirilmelidir.
9. Orta Vadeli Program (2026-2028)’da önceliklendirilen hedefler çerçevesinde; öğretmen eğitimleri güçlendirilmeli, geleceğin mesleklerine yönelik sağlanan rehberlik ve danışmanlık güncellenmeli, atölye ve laboratuvar yatırımları ile dijital altyapı için kaynaklar planlanmalıdır.
10. Katılımcı ve şeffaf bütçe yaklaşımı için bütçe teklifleri kamuoyuyla paylaşılmalı; yeterli süre tanınarak etkin ve kapsayıcı bir görüş paylaşım süreci yürütülmelidir. Harcamalar düzey, tür ve coğrafya bazında açık veri olarak yayımlanmalıdır.